

Nr 195.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för kronofogden C. O. Helmer att gälda visst honom ådömt belopp; given Stockholms slott den 27 februari 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att kronofogden C. O. Helmer må befrias från den honom jämlikt Kungl. Maj:ts dom den 17 april 1919 åliggande skyldighet att till Kungl. Maj:t och kronan utgiva tvåtusensjuhundrafyrtiofem kronor 88 öre jämte ränta; samt

att vid bifall härtill ifrågavarande belopp må ur räkenskaperna avföras.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 27 februari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen statsrådet Löfgren anmälde ärende angående befrielse för kronofogden C. O. Helmer att gälda visst honom ådömt belopp.

Därvid anförde föredraganden:

Den 24 juli 1912 avlämnades till Helmer i dennes egenskap av kronofogde i Östbo härads fögderi i och för indrivning restlängd å kommunalutskylder till Värnamo socken å 4,407 kronor 92 öre, vilka utskylder förfallit till betalning den 1 juni samma år. Helmer uppdrog omedelbart åt kronolänsmannen Ernst Essen-Möller att av de i restlängden upptagna skattebelopp indriva 4,091 kronor 99 öre. Vid av Helmer med anledning av Essen-Möllers natten mellan den 18 och 19 januari 1913 timade frånfalle verkställd inventering utröntes, att

Essen-Möller tillgripit och förskingrat av honom å tjänstens vägnar innehavda medel samt att bland de förskingrade medlen ingick utav de i nämnda restlängd upptagna ett belopp av 2,745 kronor 88 öre. Den 19 juni 1913 avgav Helmer redovisning för restlängden och uppförde därvid såsom kreditpost av Essen-Möller uppburna, ej redovisade 2,745 kronor 88 öre.

På framställning av socknen tillerkände Kungl. Maj:t den 1 oktober 1915 socknen ersättning av allmänna medel för det tillgripna och förskingrade beloppet 2,745 kronor 88 öre samt förklarade sig vilja framtida bestämma, huruvida Kungl. Maj:t och kronan skulle söka att av någon, vilken ersättningsskyldighet i ärendet kunde anses åligga, utfå gottgörelse för ifrågavarande utgift.

Frågan, huruvida ansvarsskyldighet kunde anses åligga någon gent emot kronan, föredrogs därefter inför Kungl. Maj:t den 31 december 1915, därvid Kungl. Maj:t fann gott anbefalla länsstyrelsen i Jönköpings län att av vederbörande kronofogde söka åter vad sålunda av allmänna medel tillerkänts socknen.

Av länsstyrelsen vederbörligen förordnat kronoombud instämde därefter den 21 februari 1916 Helmer till Östbo häradsrätt med yrkande att denne måtte förpliktas att till Kungl. Maj:t och kronan utgiva det belopp 2,745 kronor 88 öre, som enligt vad förut anförts av allmänna medel utbetalts till socknen, jämte ränta därå från stämningdagen till dess betalning skedde.

Kronoombudet åberopade till stöd för sin talan dels 3 § i utskönningslagen, dels § 9 i förordningen den 12 juli 1878 angående förändrade föreskrifter om utmätning för krono- eller kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m., där skyldighet stadgas för kronofogde att avgiva redovisning sist inom tre månader efter det handräckning blivit i föreskriven ordning begärd, dels ock 4 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning av allmänna medel i vissa fall för skada, som orsakats av ämbets- eller tjänsteman.

Helmer bestred, att någon skyldighet ålåg honom att till Kungl. Maj:t och kronan gällda ifrågavarande belopp, samt anförde till stöd för sitt bestridande i huvudsak följande. Helmer hade i början av oktober 1912 anmodat Essen-Möller att till honom inkomma med redovisning för det belopp han beordrats uttaga. Essen-Möller hade emellertid svarat, att ordföranden i socknens kommunalutskott medgivit honom anstånd med redovisningen. Sedan på Helmers begäran denna uppgifts riktighet styrkts genom ett till honom avlämnat, den 2 november 1912 dagtecknat medgivande av uppskov med redovisningen till den 1

januari 1913, hade Helmer ansett sig befriad från ansvaret för densamma. Ordförandens åtgärd att med förbigående av Helmer direkt till Essen-Möller, som icke hade någon redovisningsskyldighet gent emot kommunen, medgiva uppskov måste nämligen enligt Helmers åsikt ovillkorligen anses innebära, att ordföranden frånhänt sig anspråk på redovisning av Helmer och åtnöjde sig med den redovisning, som av Essen-Möller kunde erhållas för det belopp som Helmer anmodat Essen-Möller indriva. Det nämnda tillvägagångs-ättet — att ordföranden i socknens kommunalnämnd beviljat Essen-Möller uppskov med redovisning av indrivna kommunalutskylder utan att Helmer därom under rättats — hade för övrigt varit vanligt inom Värnamo socken; i dylika fall hade Essen-Möller alltid redovisat direkt till ordföranden i kommunalnämnden.

Till styrkande av sistberörda uppgift återopade Helmer vissa handlingar.

Häradsrätten yttrade i utslag den 1 maj 1916: Enär i målet vore ostridigt, att, sedan den 24 juli 1912 till Helmer i och för indrivning avlämnats restlängd å kommunalutskylder till Värnamo socken, vilka förfallit till betalning den 1 juni samma år, Helmer förstnämnda dag uppdragit åt Essen-Möller att av de i längden upptagna skattebelopp indriva 4,091 kronor 99 öre, att Helmer den 2 november 1912 erhållit bevis, att Essen-Möller av ordföranden i Värnamo sockens kommunalnämnd fått anstånd med redovisning av restlängden till den 1 januari 1913, att vid av Helmer, i anledning av Essen-Möllers död natten mellan den 18 och 19 januari 1913, verkställd inventering det befunnits, att denne av de efter indrivning uppburna utskylderna förskingrat 2,745 kronor 88 öre, samt att Kungl. Maj:t och kronan på därom gjord ansökan ersatt Värnamo kommun det sålunda förskingrade beloppet; och enär Helmer i en till kommunalnämndsordföranden den 19 juni 1913 avgiven redovisning icke på annat sätt redovisat ifrågasvarande belopp än att detta upptagits såsom av Essen-Möller förskingrat, samt Helmer genom det Essen-Möller den 2 november 1912 beviljade anstånd icke blivit fritagen från sin skyldighet att efter anståndstidens utgång redovisa för det av Essen-Möller förskingrade beloppet, alltså och då vad Helmer i övrigt invänt icke förtjänade avseende, prövade häradsrätten lagligt förplikta Helmer att till Kungl. Maj:t och kronan emot kvitto genast utgiva omstämda beloppet, 2,745 kronor 88 öre, jämte fem procents ränta därå från stämmningsdagen, den 21 februari 1916, till dess betalning skedde.

Hovrätten, varest Helmer efter vad sökte ändring, fann i dom den 15 juni 1917 ej skäl göra ändring i häradsrättens utslag.

Helmer fullföljde sin talan hos Kungl. Maj:t. Därvid yrkade Helmer, att, därest Kungl. Maj:t icke skulle pröva rättvist att upphäva underdomstolarnas beslut, Helmer dock måtte av nåd befrias från utgivande av det utdömda beloppet.

I dom den 17 april 1919 prövade Kungl. Maj:t i högsta domstolen rättvist fastställa hovrättens dom. I anledning av den utav Helmer alternativt framställda anhållan att av nåd varda befriad från utgivandet av det utdömda beloppet beslöt högsta domstolen, att handlingarna i målet skulle överlämnas till justitiedepartementet.

Över denna ansökan hava därefter justitiekanslersämbetet och statskontoret avgivit infordrade utlåtanden. I sitt utlåtande yttrar justitiekanslersämbetet:

Justitiekanslersämbetet.

Enär Helmer icke förfarit felaktigt, när han, på sätt som skett, åt Essen-Möller uppdragit indrivningen av ifrågavarande å restlängd uppförda kommunalutskylder,

samt det belopp, för vilket Helmer ådömts ansvarsskyldighet, enligt vad utredningen otvetydigt gäve vid handen, blivit förskingrat av Essen-Möller,

funne justitiekanslersämbetet sig icke böra avstyrka, att Kungl. Maj:t vidtoge åtgärder för efterskänkande av kronans rätt i fråga om samma belopp, vilket enligt ett av vederbörande domare i Östbo härad den 30 september 1915 avgivet intyg Helmer i sin ordning icke torde i någon mån kunna göra gällande i Essen-Möllers numera avslutade konkurs.

Justitiekanslersämbetet tillåte sig framhålla, att de omständigheter, som i förevarande fall talade för bifall till ansökningsen, torde få anses vara icke mindre vägande än de, som i propositionen nr 222 till 1918 års lagtima riksdag gjordes gällande till befrielse för där namngiven tjänsteman att gälda visst honom till utgivande ådömt ersättningsbelopp.

Statskontoret instämmer i vad justitiekanslersämbetet i ärendet yttrat, och förklarar sig således icke hava något att erinra mot att framställning göres till riksdagen därom, att sökanden blir befriad från den honom åliggande skyldighet att till statsverket utgiva 2,745 kronor 88 öre jämte ränta samt att ifrågavarande belopp får ur räkenskaperna avföras.

Statskontoret.

På grund av omständigheterna i ärendet finner även jag, i likhet med justitiekanslersämbetet och statskontoret, det överensstämmande med billighet att Helmer befrias från den skuld, varför han enligt Kungl. Maj:ts förutnämnda dom häftar till Kungl. Maj:t och kronan. Helmer

Departementsschefen.

var ju i sin fulla rätt, då han uppdrog åt Essen-Möller att indriva ifrågavarande kommunalutskylder och dessa hava därefter ostridigt blivit av Essen-Möller förskingrade. Helmers förfarande att i stället för redovisning inom behörig tid låta sig åtnöjas med en skriftlig förklaring av ordföranden i vederbörande kommunalnämnd att han medgåve Essen-Möller anstånd med utskyldernas redovisning torde, i anledning av vad upplysts om det sedvanliga tillvägagångssättet i föregående liknande fall, knappast kunna rubriceras såsom ett åsidosättande från hans sida av nödig aktsamhet, även om han därigenom icke blivit befriad från det juridiska ansvaret för det förskingrade beloppet.

Jag tillåter mig alltså hemställa att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att kronofogden C. O. Helmer må befrias från den honom jämlikt Kungl. Maj:ts dom den 17 april 1919 åliggande skyldighet att till Kungl. Maj:t och kronan utgiva tvåtusensjuhundrafyrtiofem kronor 88 öre jämte ränta; samt

att, vid bifall härtill, ifrågavarande belopp må ur räkenskaperna avföras.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställdan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Adil Wifvesson.